

BANCA
NAȚIONALĂ
A ROMÂNIEI

Sondaj privind creditarea
companiilor nefinanciare
și a populației

Noiembrie 2018

Sondaj* privind creditarea companiilor nefinanciare și a populației

Trimestrul III 2018
Noiembrie 2018

* A se vedea Anexa și notele metodologice pentru aspecte legate de caracteristicile și terminologia folosite în sondaj (<http://www.bnro.ro/Anexe-6352.aspx>).

NOTĂ

Toate drepturile rezervate.
Reproducerea informațiilor este permisă numai în scopuri educative
și necomerciale și numai cu indicarea sursei.

Banca Națională a României
Str. Lipscani nr. 25, cod 030031, București
tel.: 021/312 43 75; fax: 021/314 97 52

ISSN 2458-0538

Cuprins

Sinteză	5
1. Creditarea companiilor nefinanciare	7
1.1. Standardele de creditare	7
1.2. Termenii creditării	8
1.3. Cererea de credite	9
1.4. Evoluții ale riscului de credit asociat creditării companiilor nefinanciare	10
2. Creditarea populației	11
2.1. Standardele de creditare	11
2.2. Aspecte specifice creditării ipotecare (achiziția de locuințe și terenuri)	12
2.3. Aspecte specifice creditului de consum	16
ANEXĂ	18

Sinteză

Instituțiile de credit au menținut constante standardele de creditare pentru împrumuturile acordate populației pentru achiziția de locuințe și terenuri în trimestrul III 2018, în timp ce pe segmentul creditelor de consum acestea au cunoscut o înăsprire moderată. În privința împrumuturilor acordate companiilor, standardele de creditare au înregistrat o tendință de înăsprire marginală, ca urmare a unor cerințe privind capitalul băncilor, evoluția nefiind însă generalizată la nivel de sector.

Pentru ultimul trimestru din anul 2018, băncile anticipează o întărire semnificativă a standardelor de creditare atât în cazul creditelor ipotecare, cât și în cel al împrumuturilor de consum acordate sectorului populației. La nivelul companiilor nefinanciare, standardele de creditare sunt prognozate să se înăsprească într-o măsură moderată.

Tabel 1. Sinteza opiniilor băncilor referitoare la evoluția ofertei și a cererii de credite

Segment creditare		Ofertă		Cerere	
		T3 2018	T4 2018 (așteptări)	T3 2018	T4 2018 (așteptări)
Populație	Credite pentru achiziția de locuințe și terenuri	→	↓	↓	→
	Credite pentru consum	↓	↓	↓	→
Companii, total		↓	↓	↑	↑

Notă: Pentru oferta de creditare, săgeata în sus/jos/orizontal indică o relaxare/înăsprire/menținere constantă a standardelor de creditare. Pentru cererea de credite, săgeata în sus/jos/orizontal indică avansul/contractia/menținerea constantă a cererii, conform opiniei băncilor (referitoare la ultimele 3 luni, respectiv așteptările privind următoarele 3 luni). Culoarea portocalie indică modificări de amploare marginală, iar culoarea maro de amplitudine moderată sau mare.

În T3 2018, atât cererea pentru împrumuturile destinate achiziției de locuințe și terenuri, cât și cea aferentă creditelor destinate consumului populației au scăzut semnificativ. Pentru creditele solicitate de companiile financiare a fost înregistrată o creștere semnificativă a cererii pe toate segmentele, cu excepția finanțărilor pe termen lung acordate companiilor mici și mijlocii, în cazul cărora dinamica ascendentă a fost marginală.

Pentru T4 2018, băncile autohtone anticipează menținerea constantă a cererii de împrumuturi pentru ambele segmente de creditare aferente sectorului populației. În cazul companiilor, așteptările pentru următorul trimestru sunt de creștere moderată, atât în funcție de dimensiunea companiilor, cât și după maturitatea creditelor.

A. SECTORUL COMPANIILOR NEFINANCIARE

- **Standardele de creditare** au consemnat o înăsprire marginală în trimestrul III 2018 comparativ cu perioada precedentă. Așteptările băncilor pentru ultimul trimestru al anului sunt de continuare a întăririi standardelor de creditare la un nivel moderat în ceea ce privește firmele mari, în timp ce în cazul companiilor mici este așteptată o înăsprire marginală.
- **Termenii creditării** nu au înregistrat variații majore în T3 2018 comparativ cu trimestrul anterior, cu excepția unei relaxări moderate datorită scăderii *spread*-ului ratei medii de dobândă a creditului față de ROBOR 1M.
- **Cererea de credite** a avut un avans semnificativ la nivel agregat, mai pronunțat în ceea ce privește companiile mari, atât pe termen lung, cât și pe termen scurt, în timp ce în cazul creditelor cu scadența pe termen lung solicitate de companiile mici și mijlocii, cererea a crescut marginal. Pentru următorul trimestru, băncile se așteaptă la continuarea creșterii cererii în mod uniform în structură, în funcție de dimensiune și de termenul acordării, însă într-un ritm mai scăzut decât cel înregistrat la T3 2018. Creditele respinse, exprimate ca pondere în total credite solicitate, nu au înregistrat variații în ultimul trimestru.
- **Riscurile asociate companiilor** în funcție de dimensiunea acestora au fost relativ constante pentru toate categoriile, iar în ceea ce privește diferențierea în funcție de domeniile de activitate este semnalată o percepție în creștere a riscurilor în cadrul sectoarelor agricultură și energie.

B. SECTORUL POPULAȚIEI

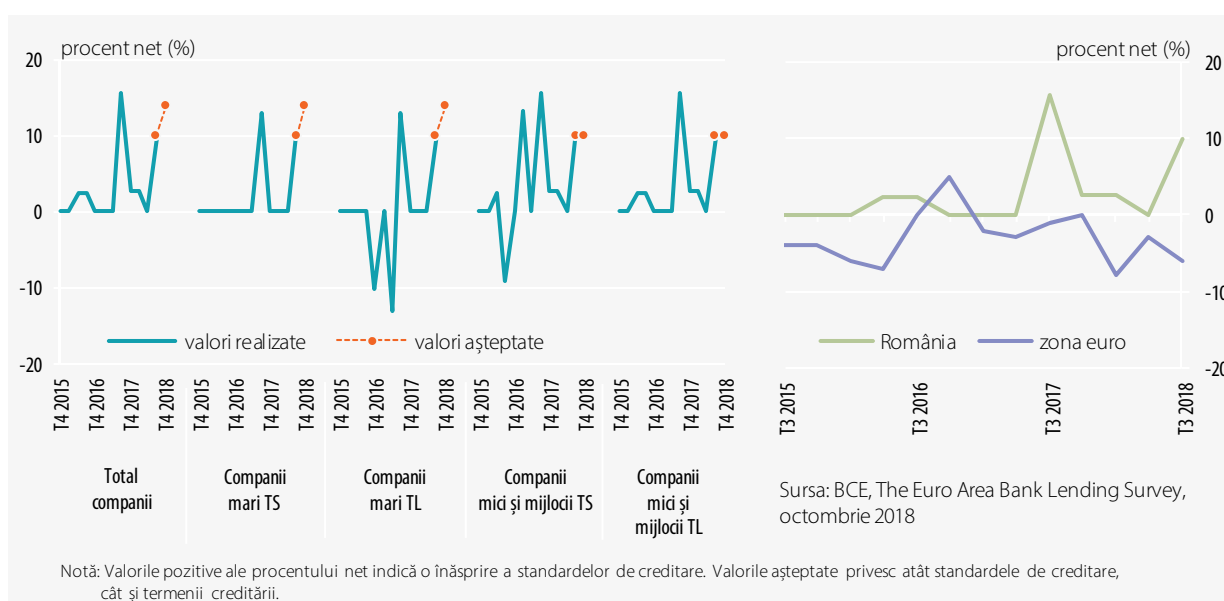
- În T3 2018, instituțiile de credit au menținut constante **standardele de creditare** pentru împrumuturile destinate achiziției de locuințe și terenuri și le-au înăsprit moderat pentru creditele de consum. În T4 2018, sunt anticipate înăspriri marginale ale standardelor de creditare atât în cazul împrumuturilor ipotecare, cât și în cel al creditelor de consum.
- **Termenii creditării** în cazul împrumuturilor de consum s-au menținut la un nivel constant în T3 2018 față de trimestrul anterior, în timp ce pentru creditele ipotecare aceștia au cunoscut o relaxare marginală în ceea ce privește costurile, altele decât dobânzile.
- **Cererea de credite** a scăzut semnificativ în T3 2018, atât pentru împrumuturile ipotecare, cât și pentru finanțările destinate consumului. Pentru trimestrul următor, băncile autohtone anticipează o evoluție constantă a cererii pentru cele două segmente de împrumuturi acordate populației. Totodată, în T3 2018 numărul solicitărilor respinse de către bănci s-a diminuat cu o amplitudine moderată față de trimestrul anterior în cazul ambelor categorii principale de credite acordate populației.

1. Creditarea companiilor nefinanciare

1.1. STANDARDELE DE CREDITARE

În trimestrul III 2018, standardele de creditare pentru firme au cunoscut o înăsprire marginală (Grafic 1.1) în contextul introducerii de către BNR a amortizorului de risc sistemic, evoluția nefiind generalizată la nivelul sectorului bancar. Pentru ultimul trimestru al anului, estimările sunt de întărire moderată a standardelor de creditare în ceea ce privește companiile mari, în timp ce pentru companiile mici se așteaptă o înăsprire marginală.

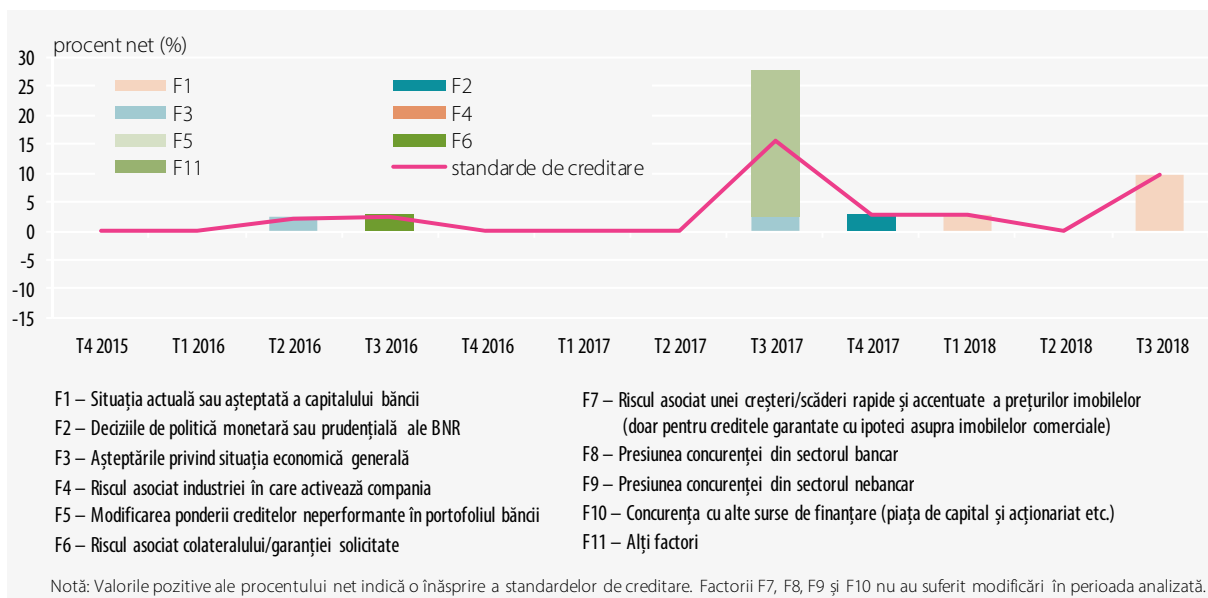
Grafic 1.1. Modificări ale standardelor de creditare

În zona euro, standardele de creditare pentru companii au continuat să se relaxeze în trimestrul III 2018, peste așteptările inițiale ale băncilor (Grafic 1.1). Cei mai importanți factori pentru această evoluție au fost presiunile concurențiale și diminuarea percepției la risc a băncilor, în timp ce elemente precum costul finanțării și constrângerile bilanțiere au avut un impact neutru. Pentru ultimul trimestru al anului 2018, băncile se așteaptă la o evoluție relativ constantă a standardelor de creditare pentru companii. Cererea de credite din partea companiilor a continuat să crească în T3 2018, însă la un nivel sub așteptările băncilor. Factorii care au condus la creșterea cererii de împrumuturi au fost similari celor înregistrați în trimestrul anterior: nivelul scăzut al dobânzilor, necesarul de finanțare pentru stocuri și capital de lucru, precum și activitățile de tip fuziuni și achiziții.

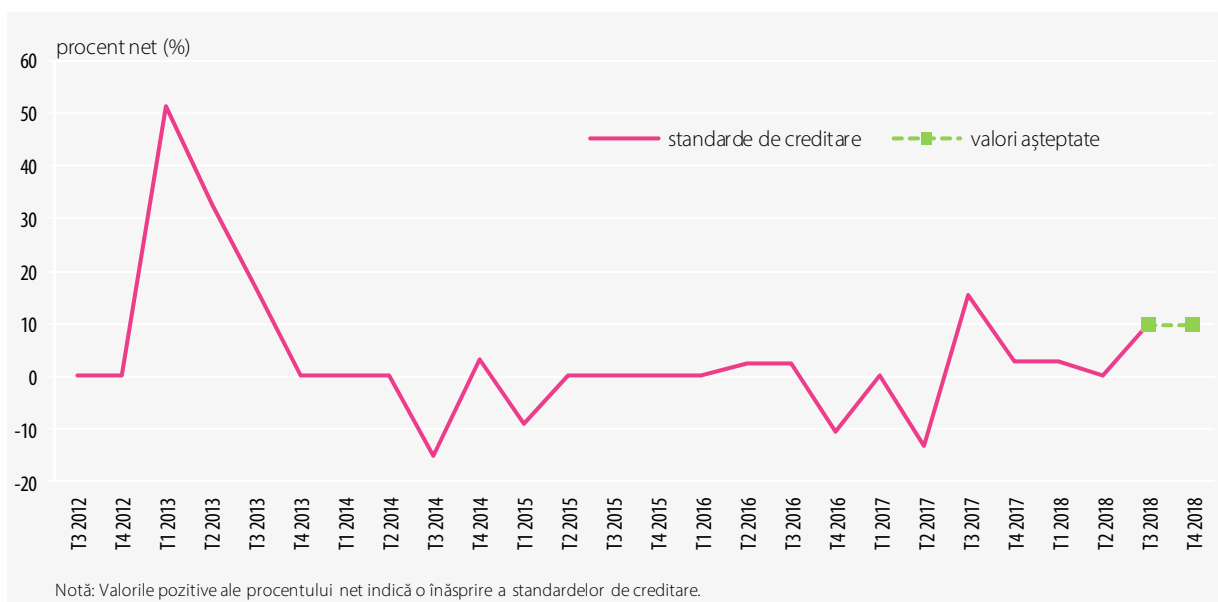
Dintre factorii care contribuie la modificarea standardelor de creditare la nivel local, singurul care a înregistrat variații față de trimestrul anterior a fost cel referitor la situația actuală sau așteptată a capitalului băncii, acesta crescând cu o amplitudine marginală (Grafic 1.2).

Grafic 1.2. Factorii care au contribuit la modificarea standardelor de creditare

Împrumuturile garantate cu ipotecă asupra imobilelor comerciale au resimțit o înăsprire marginală a standardelor de creditare în T3 2018, însă estimările băncilor pentru trimestrul următor sunt de menținere la un nivel relativ constant a acestora (Grafic 1.3).

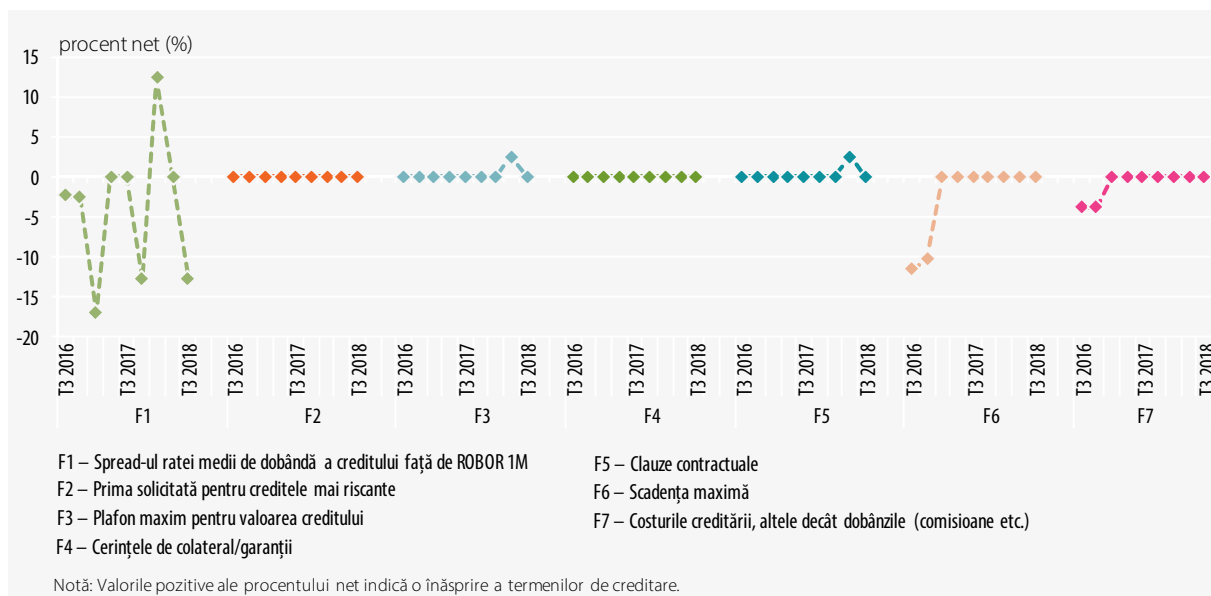
Grafic 1.3. Modificări trimestriale ale standardelor de creditare pentru credite garantate cu ipotecă asupra imobilelor comerciale

1.2. TERMENII CREDITĂRII

Termenii creditării au rămas preponderent constanți în T3 2018 față de trimestrul anterior, singura modificare fiind înregistrată ca urmare a unei relaxări moderate în cazul *spread*-ului ratei medii de dobândă a creditului față de ROBOR 1M (Grafic 1.4).

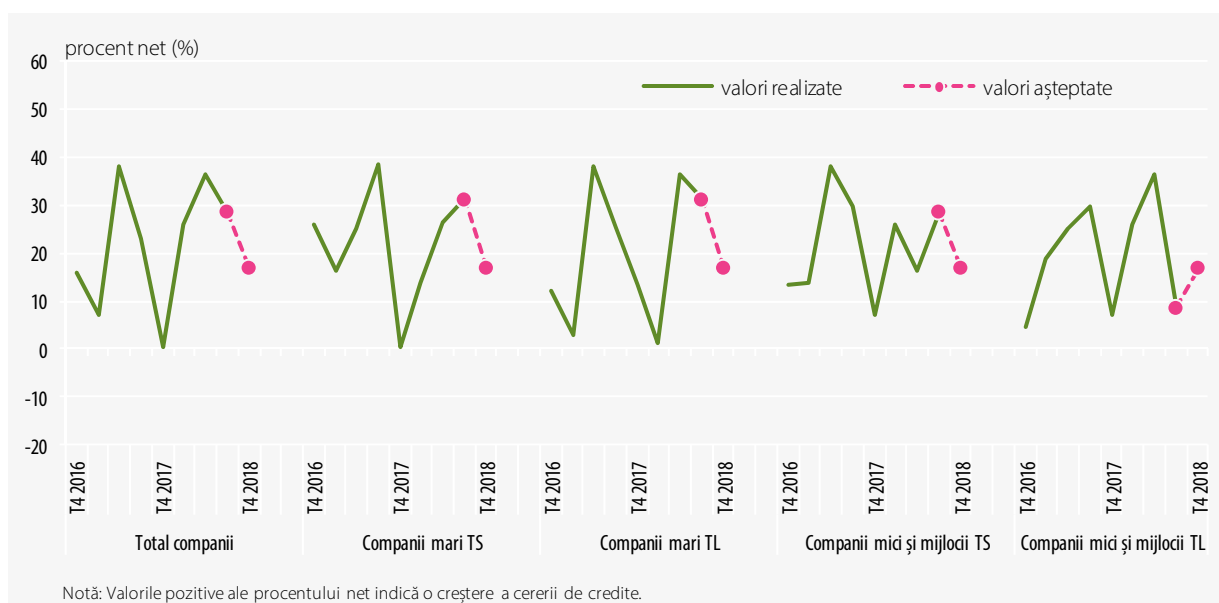
Grafic 1.4. Modificarea termenilor contractelor de creditare

1.3. CEREREA DE CREDITE

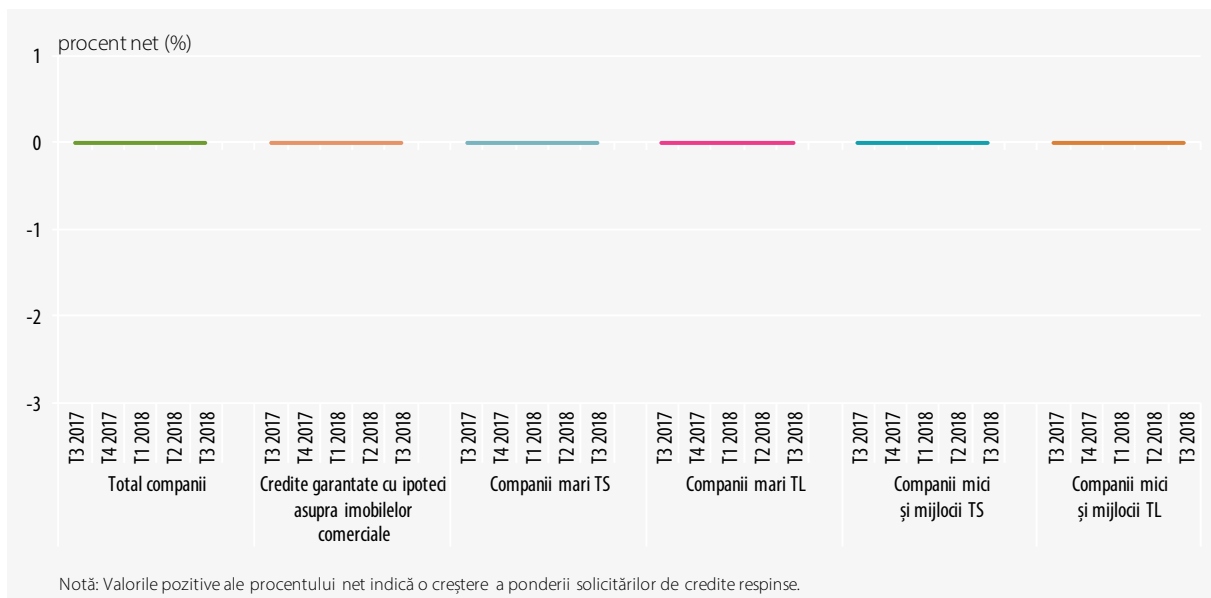
Cererea de credite la nivel agregat a evoluat peste așteptările anterioare ale băncilor (Grafic 1.5), avansând semnificativ. În structură, cererea s-a majorat mai accentuat în cazul companiilor mari decât în cel al companiilor mici și mijlocii. Cea mai redusă amplitudine a creșterii cererii de credite a fost înregistrată pentru creditele pe termen lung contractate de companiile mici și mijlocii. Așteptările băncilor în ceea ce privește evoluția cererii de finanțare sunt de creștere moderată atât pentru companii mari, cât și pentru întreprinderi mici și mijlocii, indiferent de durata pe care este solicitat creditul.

Grafic 1.5. Dinamica cererii de credite

Similar exercițiilor precedente, ponderea creditelor respinse în totalul împrumuturilor solicitate nu a înregistrat modificări (Grafic 1.6).

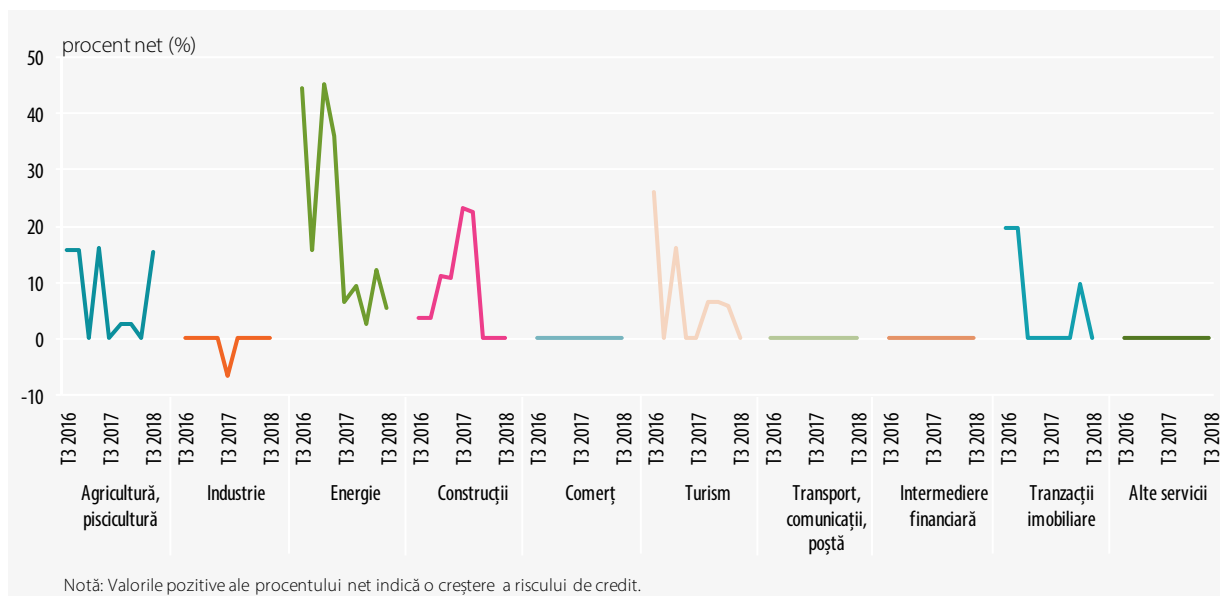
Grafic 1.6. Evoluția ponderii solicitărilor de credite respinse

1.4. EVOLUȚII ALE RISCULUI DE CREDIT ASOCIAT CREDITĂRII COMPANIILOR NEFINANCIARE

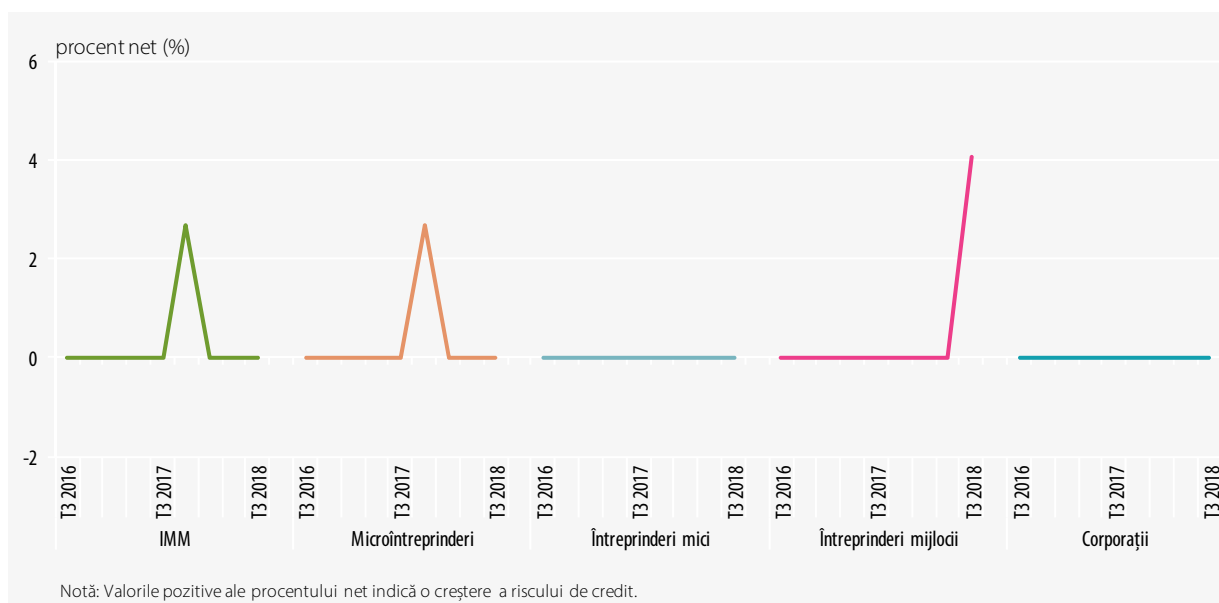
Riscul de credit dezagregat pe domenii de activitate a înregistrat majorări moderate în cazul agriculturii, iar în sectorul energiei a fost observată o creștere marginală. Pentru restul sectoarelor nu au fost consemnate modificări ale riscului de credit (Grafic 1.7).

Grafic 1.7. Evoluția riscului de credit pe ramuri de activitate

Pentru T3 2018, riscul de credit în funcție de dimensiunea companiilor nu a înregistrat modificări (Grafic 1.8).

Grafic 1.8. Evoluția riscului de credit pe tipuri de companii

Pierderea în caz de nerambursare (LGD¹) la nivel agregat nu a consemnat evoluții semnificative, menținându-se în jurul valorii de 28 la sută în T3 2018. În structură, în funcție de sectorul de activitate al companiilor, au fost înregistrate îmbunătățiri marginale ale nivelului LGD în cazul industriei prelucrătoare, comerțului și sectorului imobiliar, în timp ce pentru companiile din domeniul serviciilor și pentru cele din sectorul construcțiilor, nivelul LGD a crescut ușor.

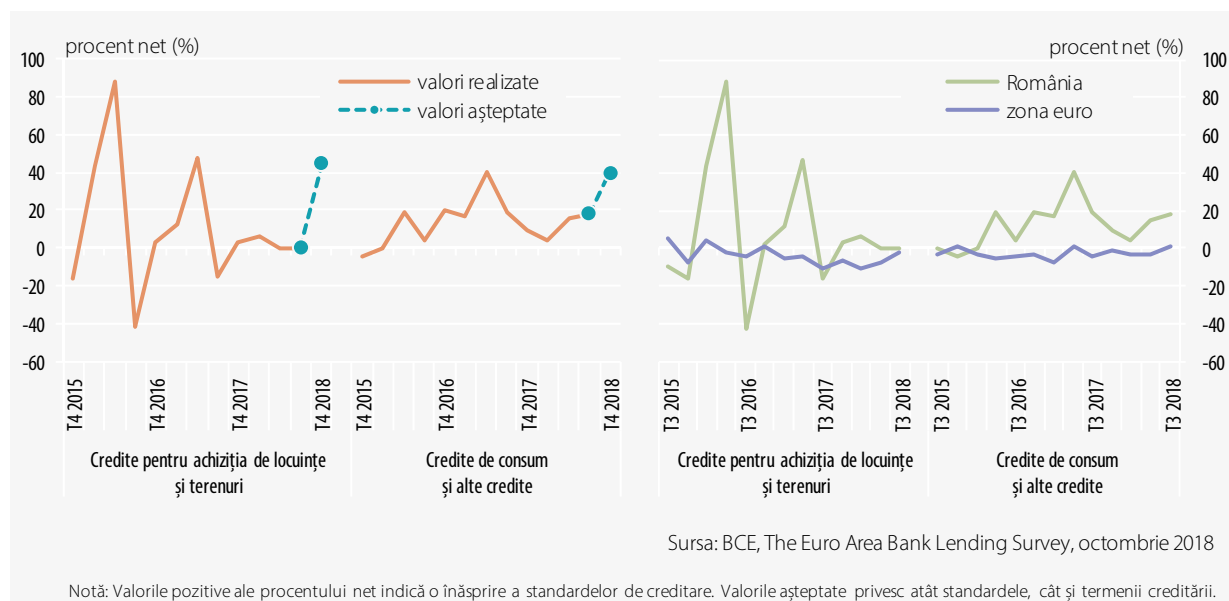
2. Creditarea populației

2.1. STANDARDELE DE CREDITARE

Instituțiile de credit au menținut constante standardele de creditare pentru finanțările destinate achiziției de locuințe și terenuri în trimestrul III 2018 și le-au înăsprit moderat pe cele destinate consumului. Așteptările pentru trimestrul următor sunt de înăsprire semnificativă a standardelor de creditare în cazul ambelor segmente de împrumuturi (Grafic 2.1).

¹ Informația despre LGD pentru creditele acordate atât companiilor, cât și populației, trebuie interpretată cu prudență, având în vedere seria scurtă de date disponibile de către bănci pentru a cuantifica acest indicator.

Grafic 2.1. Modificarea standardelor de creditare a populației

În T3 2018, instituțiile de credit din zona euro au relaxat marginal standardele în cazul împrumuturilor pentru achiziția de locuințe și terenuri și le-au menținut constante în cazul creditelor de consum. În T4 2018, se estimează o nouă rundă de relaxare a standardelor de creditare pentru ambele categorii de împrumuturi destinate sectorului populației.

Pierderea medie în caz de nerambursare (LGD²) pentru creditele populației intrate în stare de nerambursare³ a înregistrat o creștere ușoară, ajungând la valoarea de 46 la sută în T3 2018, comparativ cu 45 la sută în trimestrul anterior. În structură, în aceeași perioadă de referință, LGD aferent creditelor ipotecare a consemnat o ușoară scădere (32 la sută, de la 34 la sută), în timp ce pentru împrumuturile de consum garantate cu ipotecă și, respectiv, cardurile de credit s-au înregistrat creșteri ale LGD în valoare de 1,5 și, respectiv, 2,8 puncte procentuale (35 la sută, respectiv 58,5 la sută). În același timp, LGD asociat creditelor de consum negarantate s-a menținut relativ constant, la 64 la sută.

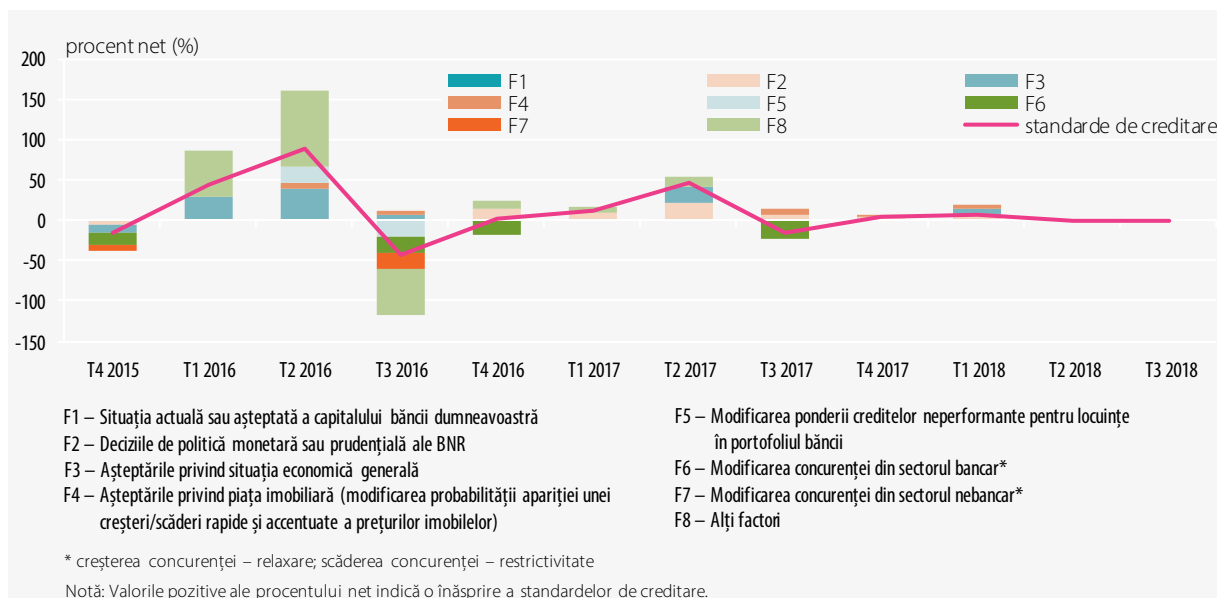
2.2. ASPECTE SPECIFICE CREDITĂRII IPOTECARE (ACHIZIȚIA DE LOCUINȚE ȘI TERENURI)

Factorii care influențează standardele de creditare ale împrumuturilor ipotecare au înregistrat evoluții constante în T3 2018 față de trimestrul anterior (Grafic 2.2).

² Informația despre LGD trebuie interpretată cu prudență, având în vedere seria scurtă de date disponibile de către bănci pentru a cuantifica acest indicator.

³ Starea de nerambursare este definită conform Regulamentului BNR nr. 5/2013.

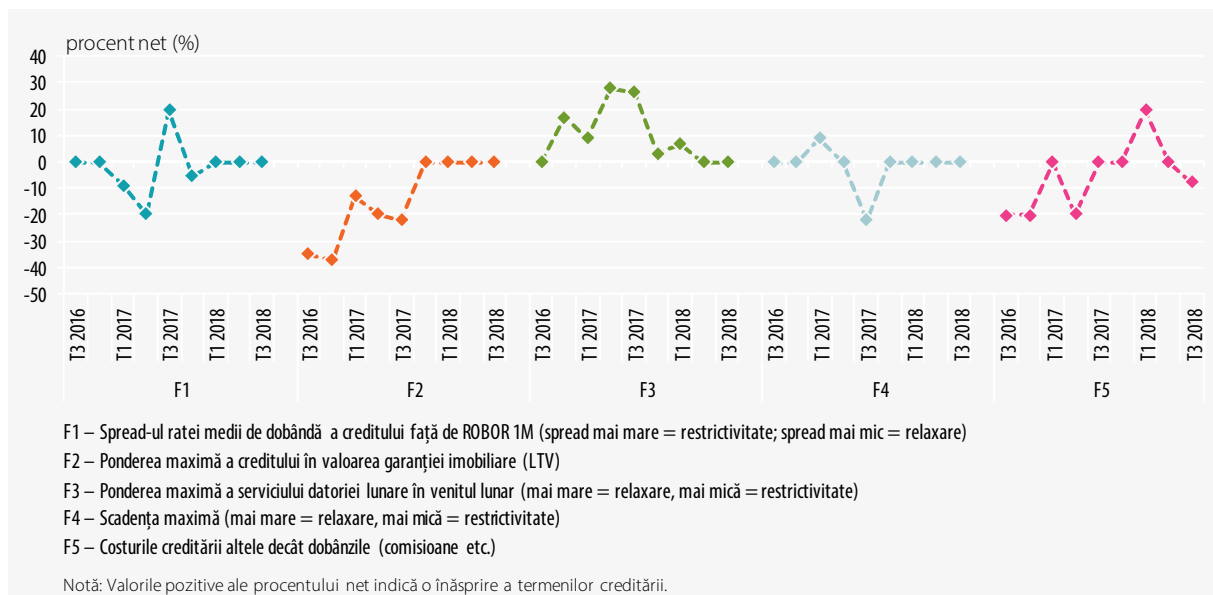
Grafic 2.2. Factorii care au contribuit la modificarea standardelor de creditare

(i) Termenii creditării

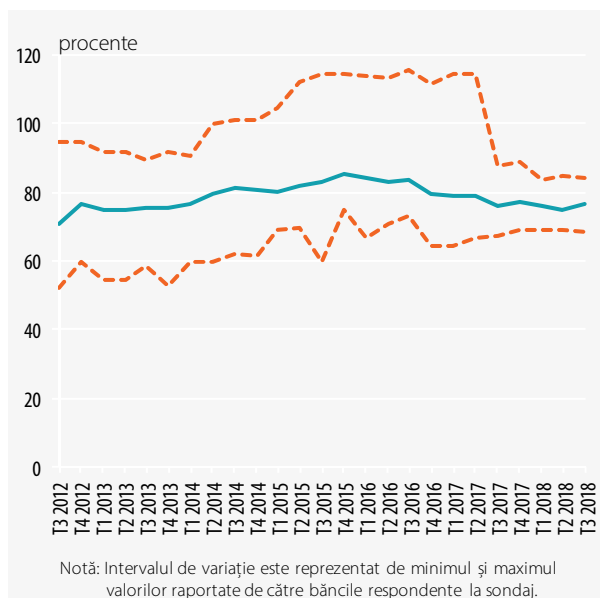
În trimestrul III 2018, termenii contractelor de credit pentru achiziția de locuințe și terenuri au înregistrat o relaxare marginală în ceea ce privește costurile împrumuturilor, altele decât dobânzile (Grafic 2.3).

Grafic 2.3. Termenii creditării ipotecare

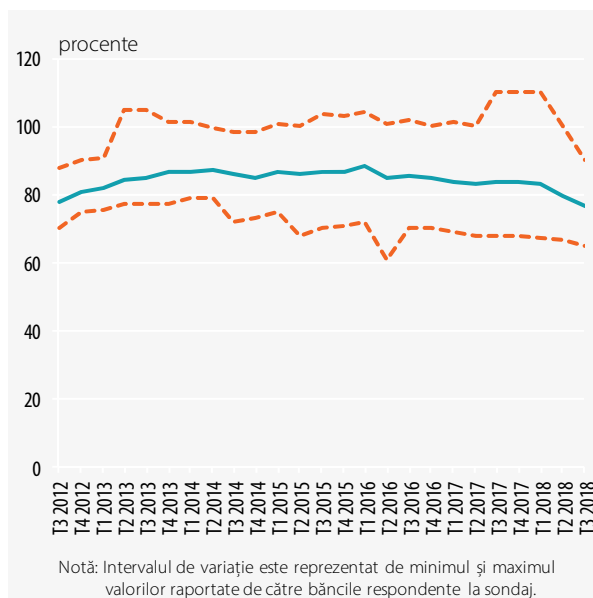

Valoarea medie a LTV (*loan-to-value*) a înregistrat o scădere de 2 puncte procentuale atât pentru creditele ipotecare nou-acordate, cât și la nivelul creditelor ipotecare totale, de la 77 la sută în T2 2018 la 75 la sută în T3 2018 (Grafic 2.5).

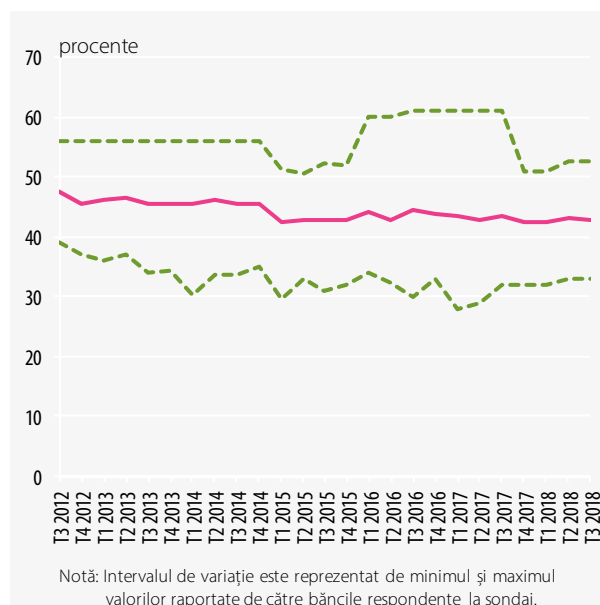
Grafic 2.4. LTV – medie bănci și interval de variație la nivelul sectorului bancar pentru creditele ipotecare nou-acordate în trimestrul analizat

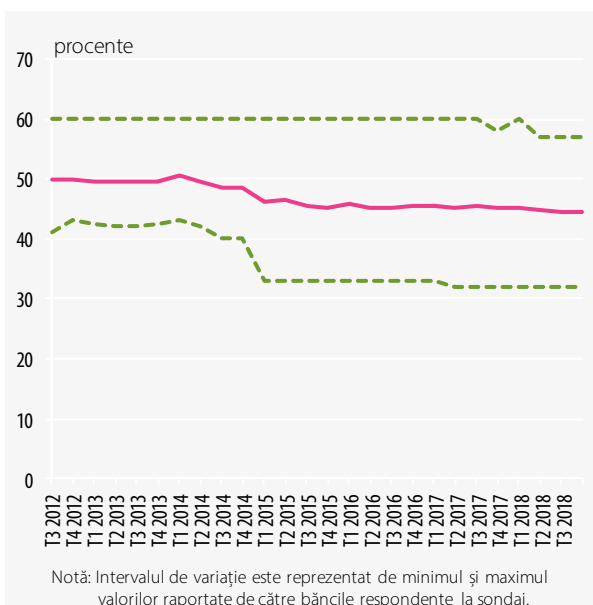
Grafic 2.5. LTV – medie bănci și interval de variație la nivelul sectorului bancar pentru totalul creditelor ipotecare acordate

Grafic 2.6. Grad de îndatorare – medie bănci și interval de variație la nivelul sectorului bancar pentru creditele ipotecare nou-acordate în trimestrul analizat

Grafic 2.7. Grad de îndatorare – medie bănci și interval de variație la nivelul sectorului bancar pentru totalul creditelor ipotecare acordate

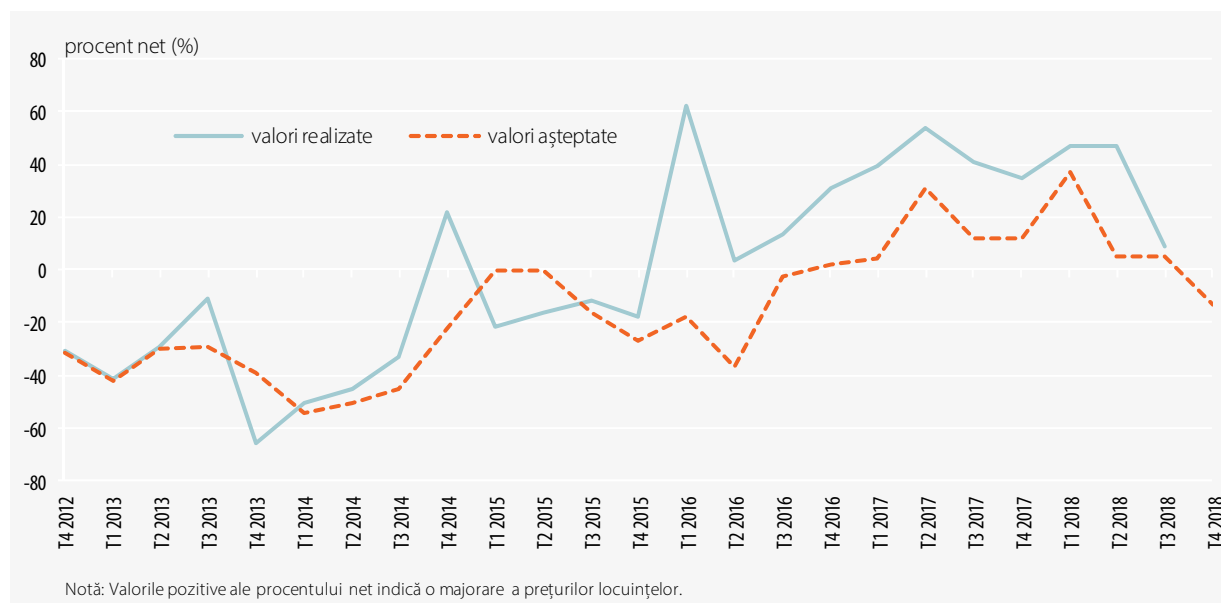

Gradul mediu de îndatorare aferent portofoliului total de împrumuturi ipotecare s-a menținut la aceeași valoare în T3 2018, de 44 la sută (Grafic 2.7), în timp ce pentru creditele nou-acordate, indicatorul a înregistrat o ușoară scădere, de la 43 la sută în T2 2018 la 42 la sută în T3 2018 (Grafic 2.6).

(ii) Evoluția cererii de credite ipotecare și a prețurilor locuințelor

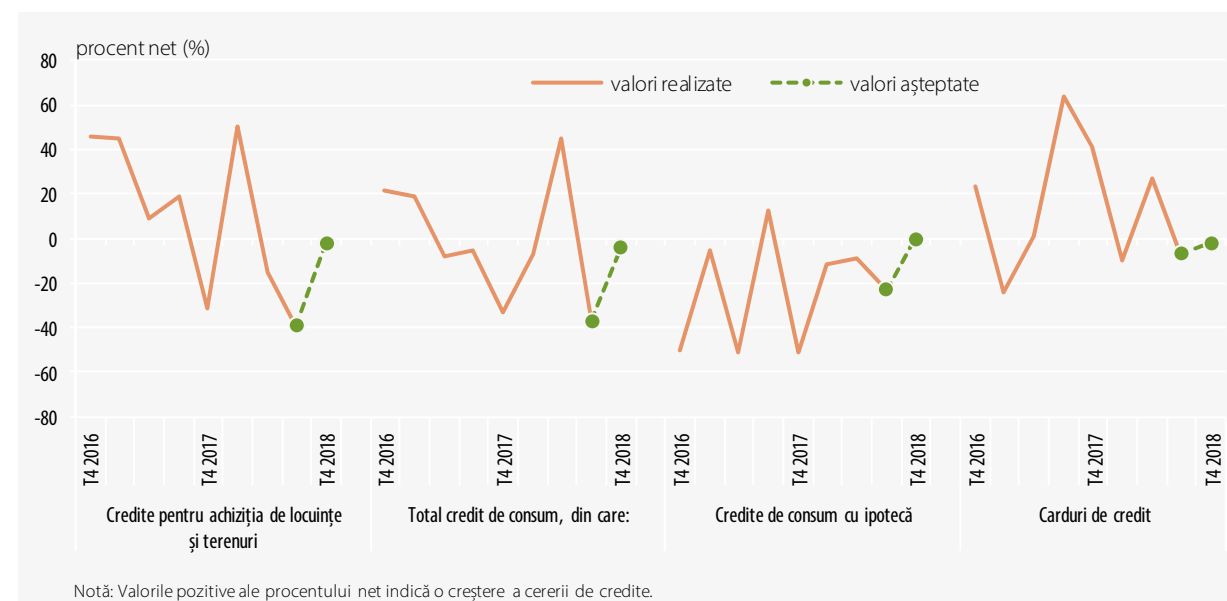
Instituțiile de credit au considerat că în T3 2018 prețurile proprietăților rezidențiale au continuat tendința de creștere, însă într-un ritm semnificativ diminuat. Totodată, așteptările acestora sunt de reducere moderată a prețurilor imobilelor în trimestrul următor (Grafic 2.8).

Grafic 2.8. Evoluția prețurilor locuințelor conform aprecierilor băncilor

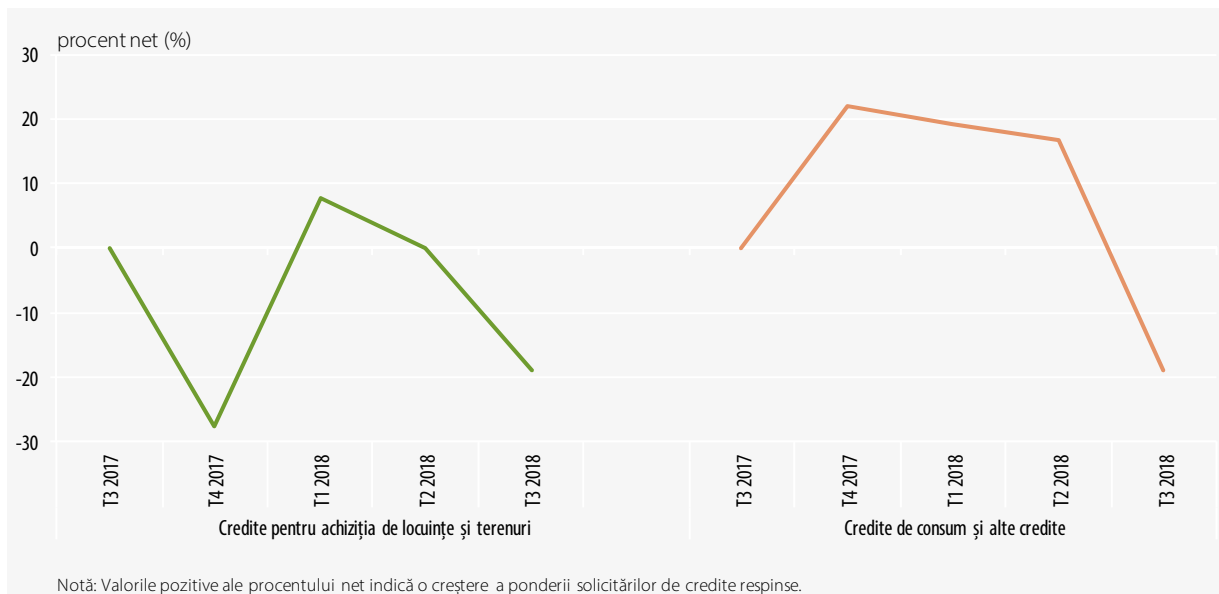
Cererea pentru credite ipotecare a înregistrat o scădere semnificativă în T3 2018 comparativ cu trimestrul precedent (Grafic 2.9), peste estimările inițiale ale băncilor, în timp ce așteptările sunt de menținere constantă a acestuia în trimestrul următor.

Grafic 2.9. Modificarea cererii de credite

Numărul solicitărilor respinse de către băncile autohtone s-a diminuat cu o amplitudine moderată în T3 2018 comparativ cu trimestrul precedent. (Grafic 2.10).

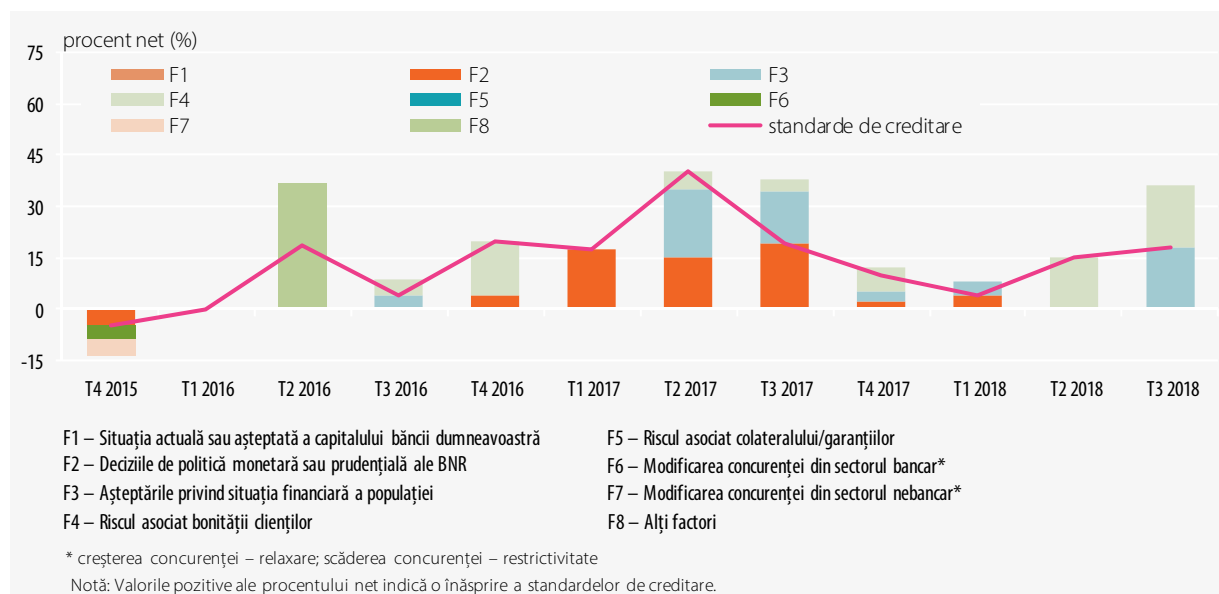
Grafic 2.10. Evoluția ponderii solicitărilor de credite respinse

2.3. ASPECTE SPECIFICE CREDITULUI DE CONSUM

Trimestrul III 2018 a fost marcat de o înăsprire moderată a standardelor de creditare aferente împrumuturilor de consum acordate populației. Factorii care au stat la baza evoluției au fost așteptările privind situația financiară a populației, precum și riscul asociat bonității clienților, în timp ce restul factorilor de influență a standardelor de creditare s-au menținut constanți comparativ cu trimestrul precedent (Grafic 2.11).

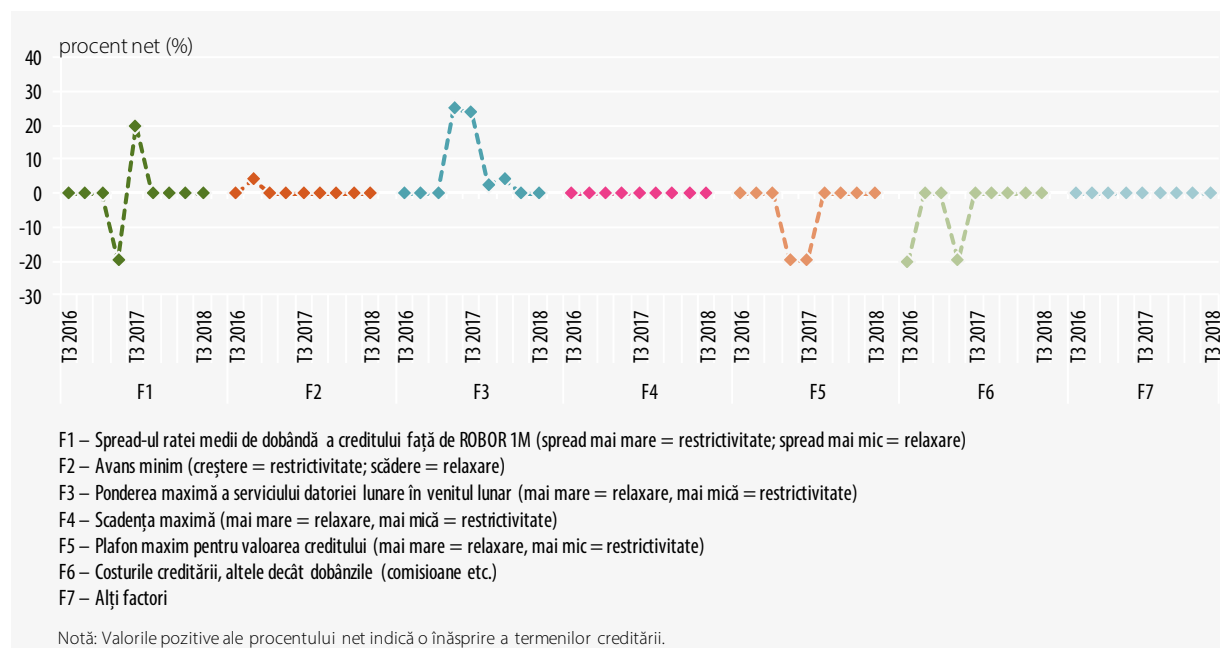
Grafic 2.11. Factorii care au contribuit la modificarea standardelor de creditare

(i) Termenii creditării

Termenii contractelor de credit pentru împrumuturile destinate consumului populației au înregistrat o evoluție constantă în T3 2018 comparativ cu trimestrul precedent (Grafic 2.12).

Grafic 2.12. Termenii creditului de consum

(ii) Evoluția cererii de credit de consum

În T3 2018, cererea pentru credite destinate consumului populației a scăzut semnificativ. După tipul finanțării, cererea pentru împrumuturile de consum garantate cu ipotecă și cele negarantate a consemnat o diminuare semnificativă, dar s-a redus marginal în cazul cardurilor de credit (Grafic 2.9). În acest context, rata respingerilor solicitărilor de împrumuturi destinate consumului a înregistrat o scădere moderată (Grafic 2.10). Așteptările instituțiilor de credit pentru trimestrul următor sunt de menținere constantă a cererii populației pentru credite de consum.

ANEXĂ

Sondajul este efectuat trimestrial de BNR în lunile ianuarie, aprilie, iulie și octombrie. Are la bază un chestionar (publicat în cadrul analizei din mai 2008) care este transmis primelor 10 bănci alese după cota de piață aferentă creditării companiilor și populației. Aceste instituții dețin aproximativ 80 la sută din creditarea acestor sectoare.

Chestionarul este structurat în două secțiuni, urmărind distinct caracteristicile creditului către (A) companii nefinanciare și (B) populație. Întrebările vizează opiniile băncilor privind evoluția:

- standardelor de creditare (normele interne de creditare sau criteriile ce ghidează politica de creditare a instituțiilor de credit);
- termenilor și condițiilor de creditare (obligațiile specifice agreate de creditor și debitor în contractul de credit încheiat, ex. rata dobânzii, colateralul, scadența etc.);
- riscurilor asociate creditării;
- cererii de creditare;
- altor detalii specifice creditării (așteptări privind prețul mediu pe metru pătrat al unei locuințe, ponderea serviciului datoriei în venitul populației, ponderea creditului în valoarea garanției ipotecare etc.).

Răspunsurile la întrebări sunt analizate din perspectiva procentului net.

În cazul întrebărilor care se referă la standardele de creditare, procentul net reprezintă diferența dintre procentul băncilor care au raportat înăsprirea standardelor și procentul băncilor care au raportat relaxarea acestora. Un procent net pozitiv semnalează că o proporție mai mare de bănci au înăspriț standardele de creditare, în timp ce un procent net negativ presupune că o proporție mai mare de bănci au relaxat standardele de creditare.

În cazul întrebărilor care se referă la cererea de credite, procentul net reprezintă diferența dintre procentul băncilor care au raportat creșterea cererii de credite și procentul băncilor care au raportat scăderea acestora. Un procent net pozitiv semnalează că o proporție mai mare de bănci a raportat creșterea cererii de credite, în timp ce un procent net negativ presupune că o proporție mai mare de bănci a raportat scăderea cererii de credite. Procentul net este calculat ținându-se cont de cota de piață a băncilor respondente. În mod similar sunt tratate răspunsurile și la celelalte întrebări, cu specificația că în notele graficelor sunt explicate valorile pozitive ale procentului net.

Opiniile acoperă evoluțiile din ultimele trei luni, iar așteptările se referă la următoarele trei luni.

